

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

LAURA SIIKILÄ JA AIRA VEISTINEN

Häätöuhan alla

Asunnottomuuden uhka ja ennaltaehkäisy

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2025

Tekijä(t) Siikilä Laura Veistinen Aira	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2025
	Sivumäärä 43	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Häätöuhan alla		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia vuokra-asumisen häätöön johtavia syitä. Samalla tarkoituksena oli selvittää, miten häätöjä voisi ennaltaehkäistä. Häätöjen määrä on lisääntynyt, samoin asunnottomuus, mikä tekee aiheesta ajankohtaisen. Asumisen tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, koska koti tukee sekä yksilöllistä että yhteiskunnallista hyvinvointia. Aihepiiri koskettaa myös useita sosiaalialan työntekijöitä, ja yhtenä tavoitteena oli myös lisätä tietoisuutta häädöistä ja asunnottomuudesta.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Porin YH-Asunnot Oy, mikä hoitaa pääasiallisesti vuokra- asumista Porissa yhdessä Porin kaupungin kanssa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen osuus keskittyi käsittelemään huono-osaisuuden, asunnottomuuden ja häätöjen taustatietoa.</p> <p>Opinnäytetyössä haastateltiin ihmisiä, jotka ovat työssään tekemisissä asumiseen liittyvien asioiden kanssa. Haastattelumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teema-haastattelua. Haastattelutuloksissa säilytettiin haastateltavien anonymiteetti asian arkaluontoisuuden vuoksi.</p> <p>Vuokra-asumiseen liittyvissä ongelmissa korostuvat taloudelliset ja sosiaaliset haasteet, jotka linkittyvät toisiinsa. Talousvaikeudet, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä elämänhallinnan puutteet muodostavat kokonaisuuden, mikä altistaa vuokravelkojen kertymiselle ja sitä kautta häätöuhalle.</p>		
Asiasanat sosiaaliala, huono-osaisuus, asunnottomuus, häätö, asumisneuvonta, talousneuvonta		

Author(s) Siikilä Laura Veistinen Aira	Type of Publication Bachelor's thesis	Date November 2025
	Number of pages 43	Language of publication: Finnish
Title of publication Under threat of eviction		
Degree program Social services		
Abstract <p>The aim of this thesis was to examine the reasons leading to evictions from rental housing. At the same time, the aim was to find out how evictions could be prevented. The number of evictions has increased, as has homelessness, making this a topical issue. Supporting housing is of paramount importance, as a home supports both individual and social well-being. The topic also concerns many social workers, and one of the aims was to raise awareness of evictions and homelessness.</p> <p>The thesis was commissioned by Porin YH-Asunnot Oy, which mainly manages rental housing in Pori in cooperation with the City of Pori.</p> <p>The theoretical part of the thesis focused on background information on poverty, homelessness, and evictions.</p> <p>The thesis involved interviewing people who deal with housing-related issues in their work. Semi-structured thematic interviews were used as the interview method. The anonymity of the interviewees was preserved in the interview results due to the sensitive nature of the subject matter.</p> <p>Problems related to rental housing highlight interlinked economic and social challenges. Financial difficulties, substance abuse and mental health problems, and poor life management skills combine to create a situation that leaves people vulnerable to accumulating rent arrears and, as a result, facing eviction.</p>		
<u>Key words</u> Social sector, disadvantage, homelessness, eviction, housing advice, financial advice		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TILAAJAN ESITTELY	6
3 HUONO-OSAISUUS.....	7
3.1 Syrjäytyminen on moniulotteista	7
3.2 Köyhyyttä on haastava mitata	8
3.2.1 Absoluuttinen ja suhteellinen köyhyys.....	9
3.3 Huono-osaisuuden määritelmä	10
3.4 Huono-osaisuus Suomessa	11
4 ASUNNOTTOMUUS	13
4.1 Mitä tarkoittaa asunnottomuus	13
4.2 Asunnottomuudesta ja asunnottomuuden uhasta Suomessa	14
4.2.1 Asunto ensin -malli ja tuettu asuminen.....	16
4.3 Syitä asunnottomuuteen	17
5 HÄÄTÖ.....	18
5.1 Häädöstä yleisesti	18
5.2 Häädön säännöksiä.....	19
6 ASUMISNEUVOJA APUNA	21
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
7.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö	22
7.2 Puolistrukturoitu teemahaastattelu	23
7.3 Haastatteluiden toteutus ja analysointi	24
8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	26
8.1 Vuokra-asumiseen liittyvät ongelmat.....	26
8.2 Häätö	28
8.3 Auttaminen	29
8.4 Yhteiskunnalliset tekijät.....	30
9 LOPPUPOHDINTA	31
9.1 Johtopäätökset	31
9.2 Kehittämisajatuksia asunnottomuuden ja häätöjen ennaltaehkäisyyn	34
9.3 Oppimisprosessi.....	36

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tutkimuksellisen opinnäytetyön ideana on tutkia vuokra-asumisen häätöön johtavia syitä. Tarkoituksena on selvittää, missä määrin ihmisten eri ongelmat, kuten taloudelliset vaikeudet, häiriökäyttäytyminen tai terveydelliset tekijät vaikuttavat häätöihin. Samalla on tarkoituksena selvittää, miten häätöjä voitaisiin ennaltaehkäistä tai kuinka häätöuhan alla olevaa ihmistä voidaan auttaa.

Asuminen on elämän peruspilareita ja asumisen tukeminen on hyvin tärkeä asia varsinkin, jos ihmisellä on elämässään haasteita. Tämänhetkinen yhteiskunnallinen tilanne aiheuttaa myös ongelmia, kun muun muassa asumisen tukia on heikennetty. Vuonna 2024 yleistä asumistukea leikattiin, esimerkiksi asumistuen perusomavastuu nostettiin 42 prosentista 50 prosenttiin, samoin asumistuen korvausprosentti laskettiin aiemmasta 80 prosentista 70 prosenttiin hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Näistä leikkauksista johtuen ruokakunnan on itse maksettava asumisestaan enemmän. (Kela, 2023.) Ulosottolaitoksen tilastojen mukaan vuonna 2024 tuli vireille 9232 häätöä, missä on kasvua edellisvuoteen verrattuna 10,3 %. Häätöjä toimitettiin niin ikään 11 % enemmän kuin vuonna 2023. (Ulosottolaitos, 2025, s.42.)

Sosionomina työskennellessä voi kohdata asiakkaita, joiden haasteena voivat olla myös asumiseen liittyvät pulmat. Tämän opinnäytetyön eräänä tavoitteena onkin koostaa ohjeita ja vinkkejä, miten tällaista asiakasta voi tukea ja auttaa.

Opinnäytetyömme on parityö. Olemme heti alusta alkaen jakaneet työtämme. Pyrimme työskentelemään tasapuolisesti, ja mahdollisuuksien mukaan hyödynsimme omia vahvuuksiamme työnteossa ja -jaossa. Esimerkiksi opinnäytetyön suunnitelmaa kirjoitimme yhdessä ja erikseen. Opinnäytetyön teoriaosan toteutimme samaan tapaan, aihealueita jakaen, mutta yhdessä pohtien.

2 TILAAJAN ESITTELY

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Porin YH-Asunnot Oy, joka tarjoaa vuokra-asuntoja erilaisiin elämäntilanteisiin. Yhtiö omistaa, hallinnoi ja isännöi useita Porin alueella sijaitsevia kiinteistöjä sekä vastaa myös uuden asuntotuotannon rakennuttamisesta. Porin YH-Asunnoilla on tällä hetkellä noin 1000 vuokra-asuntoa, 500 opiskelija-asuntoa ja 200 senioriasuntoa. Lisäksi Vanhustenkotiyhdistyksen hallinnoimia asuntoja on noin 600.

Yhtiön isännöinnin piirissä on yhteensä noin 2500 asuntoa sekä useita muita kiinteistökokonaisuuksia. Organisaatiossa työskentelee hieman alle 30 henkilöä. Porin YH-Asunnot Oy kuuluu Porin kaupunkikonserniin ja toteuttaa kaupunginvaltuuston sille asettamia tavoitteita noudattaen valtuuston linjaamaa omistajapolitiikkaa ja toimintaperiaatteita. (Porin YH-Asunnot Oy, 2025.)

Asumisneuvonta alkoi Porissa 2.4.2002. Työ oli ensin ESR- rahoitusta saava hanke, joka päättyi 30.11.2004. Tämän jälkeen toiminta vakinaistettiin Porin YH-Asunnot Oy:n toimesta. (Porin YH-asunnot Oy, 2025.)

Työelämäyhteistyön kumppani valikoitui tarkoituksenmukaisesti, kun mietittiin aiheen yhteyttä vuokra-asumiseen. Porissa vuokra-asumista hoitaa pääasiallisesti YH-Asunnot.

Tilaaaja hyötyy tutkimuksestamme ihan konkreettisesti. Miten mahdollisesti ehkäistä häätöihin liittyviä asioita ja kuinka paljon myös tulevat valtion tiukennukset vaikuttavat häätöjen mahdolliseen lisääntymiseen.

3 HUONO-OSAISUUS

3.1 Syrjäytyminen on moniulotteista

Syrjäytyminen tarkoittaa nykyaikaisen yhteiskunnan erilaisia asioita, joilla huono-osaisuus ilmenee. Tällainen syrjäytyminen voi johtua esimerkiksi työttömyydestä, taloudellisista ongelmista, mielenterveysongelmista, päihteiden käytöstä tai siitä, että ihmisillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa. Se rajoittaa henkilöiden kykyä osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Ihmiset ovat erityisen haavoittuvassa tilanteessa elämänsiirtymävaiheissa, kuten opinnoista valmistumisen, työsuhteiden päättymisen tai parisuhteiden loppuessa. Syrjäytymisriski voi lisääntyä, kun lapsi elää ympäristössä, jossa on monia syrjäytymiseen liittyviä piirteitä. (STM, 2022.)

Suomessa syrjäytyminen voidaan jakaa pääasiassa kahteen kategoriaan: sosiaaliseen ja taloudelliseen syrjäytymiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d.) Usein syrjäytyneet henkilöt voivat kokea vaikutuksia molemmista ryhmistä, mutta on myös poikkeuksia. On olemassa ihmisiä, joilla ei juurikaan ole sosiaalisia suhteita tai perhesiteitä, mutta jotka silti käyvät säännöllisesti työssä ja elävät taloudellisesti hyvin. On myös niitä, jotka ovat työttömiä ja elävät köyhyysrajan alapuolella, mutta heillä on silti laaja ja vahva sosiaalinen verkosto.

Ylen tuottamassa viisiosaisessa dokumenttisarjassa perehdytään viiden syrjäytyneen miehen elämään. Kolme heistä oli kokenut toistuvaa koulukiusaamista yläasteella. Lisäksi kolme miestä kamppaili päihdeongelmien kanssa, olivatpa ne sitten alkoholia tai huumaavia aineita. Viidestä ihmisestä kolme koki mielenterveyden ongelmia, jotka ilmenivät erityisesti sosiaalisten tilanteiden pelkona. Monesti ahdistuksen ja huonon olon lievittämiseksi turvauduttiin päihteisiin. Sarjassa käsiteltiin myös kannustinloukkujen vaikutuksia arkeen. Yksi miehistä kertoi osallistuvansa työtoimintaan kerran viikossa varmistaakseen etujensa jatkuvuuden, eikä hän kokenut taloudellista tilannettaan erityisen huolestuttavaksi. Toinen henkilö mainitsi, että lyhytaikainen työsuhde aiheutti haasteita ja vaikutti tukien saamiseen. Hän mainitsi, ettei olisi mennyt töihin lainkaan, jos hän olisi tiennyt seurauksista etukäteen. Vaikka viiden henkilön tutkimusryhmä on pieni verrattuna arvioituun 14 000–100 000 syrjäytyneeseen,

dokumentti tuo esiin eri tekijöiden yhdistetyn vaikutuksen syrjäytymiseen. (Yle Areena, 2020.)

Osallisuuden voi katsoa olevan vastakohta syrjäytymiselle. Syrjäytyminen tarkoittaa prosessia, jossa yksilö, perhe tai yhteisö jää yhteiskunnassa normaalina pidetyn elintason ja elämäntavan ulkopuolelle. Osallisuus nähdään tärkeänä välineenä syrjäytymisen ehkäisemisessä ja torjumisessa. Osallisuuden käsite ei ole ymmärrettävissä yhdellä ainoalla määritelmällä syrjäytymisen ehkäisyn kannalta, koska osallisuus on muovautuva tila, joka vaihtelee elämänvaiheiden myötä. Erilaisiin yhteisöihin kuulumisen sekä riittävä taloudellinen toimeentulo ja hyvinvointi tukevat osallisuuden kokemusta. 2010-luvulla osallisuus nousi keskeiseksi yhdessä lukuisten hyvinvointipoliittisten ohjelmien ja hankkeiden kanssa, joiden tarkoituksena oli parantaa ihmisten mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Syrjäytymisen ehkäisyssä on olennaista ymmärtää, mitkä seikat edistävät tai estävät osallisuutta. Tämän lisäksi on tärkeää kehittää osallistavia toimintamalleja ja palveluja, jotka tukevat sosiaalista integroitumista ja valmiuksia työelämään. (Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M., 2015, s. 589–590.)

3.2 Köyhyyttä on haastava mitata

Sosiaaliturvan varassa elävillä on merkittävä riski joutua köyhyyteen. Lapsiperheiden köyhyys on yleistynyt Suomessa, samoin kuin yksin asuvien työttömien, opiskelijoiden ja epätyypillisissä työtehtävissä olevien tilanne. Köyhyyden mittaaminen tuo kuitenkin mukanaan haasteita. Suomessa, jossa hyvinvointivaltio on tärkeässä roolissa, köyhyyden käsite ymmärretään pääasiassa suhteelliseksi köyhyydeksi. Suhteellinen köyhyys tarkoittaa tilannetta, jossa henkilö ei taloudellisten rajoitteidensa vuoksi kykene saavuttamaan yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyä kohtuullista vähimmäiselintasoaa. Rajoitteisiin voi kuulua esimerkiksi matalat tulot. Tilastollisissa määrittelyissä suhteellinen köyhyys yhdistetään usein vähäisiin tuloihin. Suomessa köyhyysraja määritellään tasoksi, joka on 60 prosenttia kotitalouksien keskimääräisistä tuloista. (STM, 2022.)

EU:n tavoitteena on vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää merkittävästi vuoteen 2030 mennessä. Suomi on asettanut oman kansallisen tavoitteensa köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisestä 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu toimintasuunnitelma tavoitteeseen pääsemiseksi. (STM, 2022.)

3.2.1 Absoluuttinen ja suhteellinen köyhyys

Köyhyys voidaan yleensä jakaa kahteen kategoriaan: absoluuttiseen ja suhteelliseen köyhyyteen. Absoluuttisella, tai äärimmäisellä köyhyydellä, viitataan sellaiseen tilaan, jossa perustarpeet kuten ravinto, vaatteet ja asunto eivät ole taattuina. Se ilmenee aliravitsemuksena, nälkänä ja puutteina perusasioissa, jotka ovat elintärkeitä ihmiselämälle. Maailmanpankin mukaan absoluuttinen köyhyys tarkoittaa elämistä alle 1,90 dollarilla päivässä. Vaikka äärimmäinen köyhyys on yleisempää kehittyvissä maissa, se on läsnä myös Euroopassa ja muissa lännen demokraattisissa valtioissa erityisesti haavoittuvien ryhmien, kuten asunnottomien, romaniväestön sekä sosiaaliturvan ulkopuolella olevien paperittomien siirtolaisten parissa. Viimeisten kymmenen vuoden aikana äärimmäisen köyhyyden vähentämisessä on saavutettu melko hyviä tuloksia globaalisti. Silti noin joka kymmenes maapallon seitsemästä miljardista ihmisestä elää yhä täydellisessä köyhyydessä. (Eskelinen, N. & Sironen, J., 2017, s. 4–5.)

Vauriissa länsimaissa, kuten Suomessa, köyhyyttä pidetään pääasiassa suhteellisenä ilmiönä. Suhteellinen köyhyys viittaa taloudellisten resurssien puutteen aiheuttamaan tilanteeseen, joka rajoittaa yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan niin kuin yleensä odotetaan tai estää häntä saavuttamasta sellaista vähimmäiselintaso, jonka yhteiskunta on määrittänyt. Tämä perustaso vaihtelee eri aikakausina ja eri maissa. Ymmärrys minimielintasosta heijastaa usein väestön suurimman osan elintaso. Kun keskimääräinen elintaso kohoaa, myös vähimmäiselintasolle asetettavat vaatimukset muuttuvat. Keskimääräinen elintaso määrää, millaisia taloudellisia voimavaroja ja asioita yhteiskunnan toiminta sekä jokapäiväinen elämä tarvitsevat. Suhteellisen köyhyyden määritelmä painottaa, että köyhyys ei rajoitu vain peruspalveluiden puutteeseen, vaan se voi myös ilmetä yksilön mahdollisuuksien ja osallistumisen heikentymisenä

yhteiskunnassa. Myös rikkaita länsimaita vaivaa suhteellinen köyhyys, joka on monivaiheinen ja haastava sosiaalinen ongelma. Kun taloudelliset resurssit ovat selvästi alle keskimääräisen tulotason ja estävät tehokkaan toimimisen verrattuna muihin, suhteellinen köyhyys alkaa muistuttaa absoluuttista köyhyyttä. (Moisio, P., 2006, s. 639–645.)

3.3 Huono-osaisuuden määritelmä

Huono-osaisuutta voidaan tarkastella useiden käsitteiden, kuten köyhyyden ja syrjäytymisen, kautta. Nämä käsitteet eivät kuitenkaan aina eroa toisistaan merkittävästi. Peter Abrahamsson (1995) on analysoinut köyhyyden ja syrjäytymisen välisiä suhteita ja todennut, että ilmiöillä on selvä yhteys. (Kainulainen, S. & Saari, J. 2013, s. 22–24.)

Köyhyyden ja huono-osaisuuden käsitteitä ei tule käyttää toistensa synonyymeina, sillä ne kuvaavat eri asioita. Köyhyys viittaa ensisijaisesti taloudellisten voimavarojen puutteeseen, kun taas huono-osaisuus on huomattavasti laajempi käsite. Se sisältää taloudellisten ongelmien ohella myös sosiaalisia, terveydellisiä sekä toimintakykyyn ja elämänhallintaan liittyviä haasteita.

Voidaankin todeta, että huono-osaisuus kattaa usein jonkinlaisen köyhyyden kokemuksen, mutta köyhyys ei aina tarkoita huono-osaisuutta. Huono-osaisuus kuvaa yksilön kokonaisvaltaista tilannetta ja hänen kykyään selviytyä arjesta ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. (Hakovirta, M. & Kallio, J., 2020, s. 9–12.)

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot per henkilö ovat yksi yleisimmistä taloudellisen eriarvoisuuden mittareista. Rutiininomaisesti arvioidaan kotitalouksien tuloja eri prosenttiosuuksina verrattuna väestön mediaanituloihin. Tulon siirroissa eri viimekätiset tuet, kuten asumis-, toimeentulo- ja työmarkkinatuki sekä minimimääräinen sairauspäiväraha, sekä tietyt päihdekuntoutukseen liittyvät etuudet heijastavat osaltaan huono-osaisuutta. (Kainulainen, S. & Saari, J., 2013, s. 22–24.)

Palveluissa huono-osaisuus paikantuu erityisesti päihde-, mielenterveys- ja asunnottomuuspalveluihin ja niiden käyttöön. Elämänhallinnan haasteet liittyvät siihen, miten

lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet harmonisoidaan. Ihmiset saattavat toimia lyhyellä aikavälillä tavalla, joka on ristiriidassa heidän pidemmän aikavälin etujensa kanssa, erityisesti kun pitkän tähtäimen etu ymmärretään hyvinvointina ja terveytenä. Tyypillisiä esimerkkejä ovat esimerkiksi alkoholi ja ylipaino, joita arvioidaan vastaavasti alkoholiannosten määrällä sekä ylipainoindeksillä. Tutkimuksissa on havaittu säännönmukaisia yhteyksiä eri sosioekonomisten tekijöiden ja huono-osaisuuden kriteerien välillä. Huono-osaisuuden taustalla on usein tekijöitä, joihin yksilöllä ei ole vaikutusvaltaa. Nämä tekijät voivat johtaa siihen, että elämäntilanne muuttuu pysyvästi. (Kainulainen, S. & Saari, J., 2013, s. 22–24.)

Huono-osaisiksi luokitellaan ne ryhmät, jotka sijoittuvat valtaväestön hyvinvoinnin ulko- tai alapuolelle ja joilla on useita huono-osaisuuden piirteitä. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi asunnottomat, ruoka-apun käyttäjät, oikeuspsykiatriset potilaat, muu laitosväestö sekä suonensisäisiä huumeita käyttävät henkilöt. Huono-osaisuuden "notkelmissa" ilmiö kasautuu ja tiivistyy yhteiskunnan laitamille.

Notkelma toimii sekä metaforana yhteiskunnalliselle marginaalille että konkreettisena viittauksena kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluihin, joissa huono-osaisuus tulee näkyväksi. Näissä palveluissa on usein mahdollista tavoittaa ryhmiä, jotka jäävät helposti perinteisten väestötutkimusten ulkopuolelle. (Ohisalo, M., 2017, s. 46.)

3.4 Huono-osaisuus Suomessa

Suomalaisten elintaso, elämänlaatu ja elämäntavat ovat parantuneet huomattavasti viime vuosikymmenten aikana. Kehitys ei kuitenkaan ole koskettanut kaikkia yhtä tasaisesti, vaan elämäntavan myönteiset siirtymät ovat eriytyneet eri väestöryhmien välillä. Vaikka suurin osa suomalaisista voi hyvin monilla hyvinvoinnin mittareilla arvioiduna, on joukossa edelleen ihmisiä ja ryhmiä, joiden elinolosuhteet ovat selvästi heikommat kuin valtaväestöllä. Tässä mielessä huono-osaisuus Suomessa näkyy jäämisenä sivuun tavanomaisista elämän mahdollisuuksista ja myönteisestä kehityksestä. (Rintala, L., Eskelinen, N. & Sirniö, O., 2025, s. 1.)

Sosioekonomisen huono-osaisuuden kasaantuminen on Suomessa edelleen melko marginaalinen ilmiö, mutta kehityksessä on havaittavissa huolestuttavia piirteitä. Tutkimusten mukaan riskitekijöiden kasautuminen 30-vuotiaiden keskuudessa on lisääntynyt selvästi vuosien 1987–2022 aikana. Taloussuhdanteet vaikuttavat erityisesti siihen, kuinka yleistä kolmen riskitekijän — pelkän perusasteen koulutuksen, toimeentulotukiasiakkuuden ja työttömyyden — yhtäaikainen esiintyminen on.

Sen sijaan syvin huono-osaisuus, eli neljän riskitekijän (perusasteen koulutus, toimeentulotuki, työttömyys ja pienituloisuus) kasautuminen, on yleistynyt tasaisesti koko tarkastelujakson ajan. Erityisen jyrkkä kasvu on nähty 2000-luvulla: vuodesta 2015 vuoteen 2022 neljän riskitekijän kasautuminen lisääntyi yhtä paljon kuin sitä edeltäneiden lähes kolmen vuosikymmenen aikana. Kasautuneessa huono-osaisuudessa korostuu siten yhä useammin juuri neljän riskitekijän yhtäaikainen esiintyminen sekä riittämätön toimeentulo keskeisenä yksittäisenä riskitekijänä. (Rintala ym., 2025, s. 9–10.)

Myös alueellisissa tarkasteluissa on havaittavissa eroja: riskitekijöiden kasautuminen on kasvanut vuosien 2012–2023 aikana useimmilla hyvinvointialueilla, lukuun ottamatta Lapin hyvinvointialuetta. Alue-eroja tulkittaessa on kuitenkin tärkeää huomioida, että toimeentulotukiasiakkuus on suuremmissa kaupungeissa yleisempää, sillä tukea käytetään siellä usein asumiskustannusten kattamiseen. (Rintala ym., 2025, s. 9–10.)

Sosioekonomisten tekijöiden ohella huono-osaisuuteen liittyy Suomessa myös muita elämänlaatuun vaikuttavia tekijöitä, jotka on tärkeää huomioida. Haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset kokevat muita useammin erilaisia elämänlaatua heikentäviä ongelmia, kuten fyysisen ja psyykkisen terveyden haasteita, elämänhallinnan vaikeuksia sekä erilaisia riippuvuuksia. (Saari, J., Eskelinen, N. & Björklund, L., 2020.)

4 ASUNNOTTOMUUS

4.1 Mitä tarkoittaa asunnottomuus

Asunnottomaksi katsotaan henkilö, jolla ei ole omaa vuokra- tai omistusasuntoa. Asunnottomuuteen mukaan lasketaan myös ne tilanteet, joissa ihminen nukkuu kadulla, rappukäytävissä tai erilaisissa laitoksissa sekä majoittuu tilapäisesti sukulaisten tai ystävien luona ilman pysyvää asumisratkaisua. (Karppinen, 2018, s. 5.)

Asunnottomuuteen Suomessa on kiinnitetty huomattavasti huomiota. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus Varke jakaa asunnottomuuden neljään eri kategoriaan sen perusteella, millaisessa elinympäristössä henkilö on. Nämä ryhmät ovat:

- Ulkona tai porraskäytävissä sekä ensisuojoissa yötä viettävät
  - Asuntoloissa tai muissa majoituspaikoissa asuvat
  - Erilaisissa laitoksissa oleskelevat henkilöt
  - Henkilöt, jotka ovat vailla vakituista asuntoa tilapäisesti ystävien tai perheen luona
- Kansainvälisesti asunnottomuutta tarkastellaan myös FEANTSA:n kehittämän ETHOS-luokituksen kautta. ETHOS-erottelussa tunnistetaan muun muassa seuraavat ryhmät:

- Kadulla nukkuvat ihmiset
- Ensisuojoissa asuvat henkilöt
- Asumispalveluita käyttävät, jotka elävät esimerkiksi asuntoloissa tai tilapäismajoituksessa
- Naisille tarkoitetuissa turvakodeissa asuvat naiset
- Maahanmuuttajien vastaanotto- ja majoitusyksiköissä oleskelevat
- Laitoksista vapautuneet yksilöt
- Lisäksi ETHOS- luokittelu ottaa huomioon ne henkilöt, jotka ovat vaarassa joutua asunnottomiksi sekä ne, joiden asumisolosuhteet eivät ole riittävät.

Laaja asunnottomuuden määritelmä auttaa meitä ymmärtämään ilmiön monimuotoisuuden ja siihen liittyviä taustatekijöitä. Samalla se parantaa mahdollisuuksia ehkäistä asunnottomuutta, koska riskeihin voidaan reagoida ennen kuin varsinaista asunnottomuutta ilmenee. (Y-Säätiö, 2023.)

4.2 Asunnottomuudesta ja asunnottomuuden uhasta Suomessa

Suomessa asunnottomuuden vähentämistyö on ollut viime vuosikymmeninä poikkeuksellisen tuloksellista. Vuodesta 2008 lähtien toteutettu tavoitteellinen ohjelmatyö on tehostanut asuntotuotantoa, vahvistanut palvelujärjestelmää ja vähentänyt sekä asunnottomuutta että sen uhkaa. Asunnottomien määrä on jatkanut laskuaan jo pitkään, ja kehitys oli myönteistä myös vuonna 2022.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kyselyjen mukaan asunnottomia oli vuonna 2020 yhteensä 100 kunnassa, vuonna 2021 103 kunnassa ja vuonna 2022 enää 96 kunnassa. (Karjalainen, P. & Liukko, E., 2023, s. 8–9.)

Vuonna 2024 Suomessa oli valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen arvion mukaan 3 806 asunnotonta. Asunnottomuuden kokonaismäärä nousi ensimmäistä kertaa vuoden 2012 jälkeen, ja lisäystä vuoteen 2023 verrattuna oli 377 henkilöä. Kaikista asunnottomista hieman alle kolmasosa oli pitkäaikaisasunnottomia.

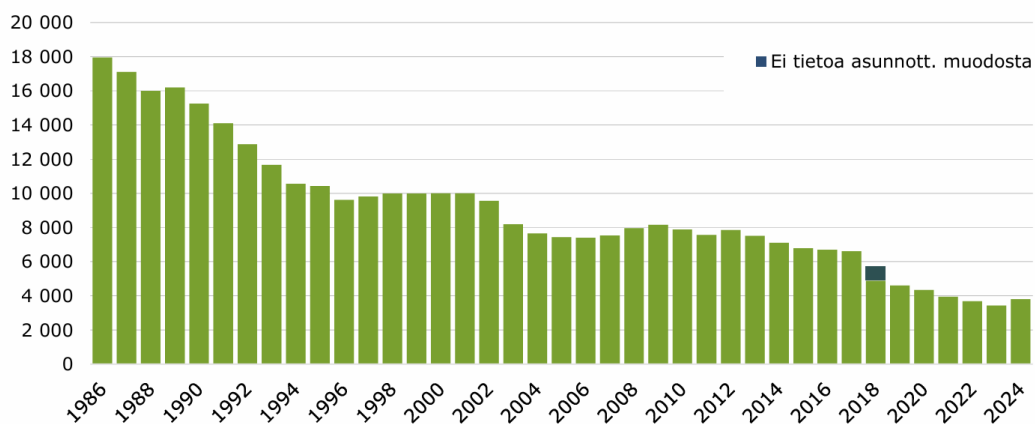
Pitkäaikaisasunnottomien määrä pysyi kuitenkin edellisvuoteen verrattuna muuttumattomana. Pitkäaikaisasunnottomuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilön asunnottomuus on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään vuoden tai hän on ollut asunnoton toistuvasti kolmen edeltävän vuoden aikana. (Ara, 2025, s. 5.)

Asunnottomuutta yleisempää on tilanne, jossa ihminen on vaarassa menettää kotinsa esimerkiksi taloudellisten ongelmien tai asumishäiriöiden vuoksi. Pelkkä asuntojen rakentaminen ja niiden osoittaminen asunnottomille ei riitä poistamaan asunnottomuutta, jos samaan aikaan toisaalla ihmiset menettävät asuntonsa ja joutuvat uuteen asunnottomuuteen.

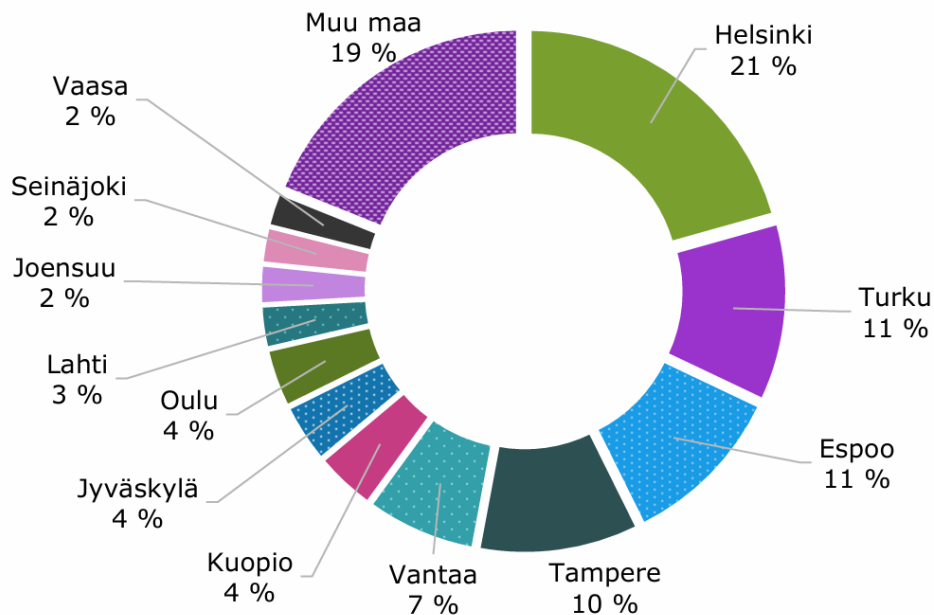
Ulosottolaitoksen mukaan vuosien 2020 ja 2021 häätömäärät olivat pitkän aikavälin tasoon verrattuna tavanomaista pienempiä, osittain koronapandemian ja siihen liittyneen väliaikaisen lainsäädännön takia. Tilastot kuitenkin osoittavat, että häätöjen määrä kasvoi jälleen vuosien 2020–2022 aikana. Eniten häätöjä toimeenpantiin Ulosottolaitoksen Etelä-Suomen (37,4 %) ja Sisä-Suomen (24,3 %) yksiköissä.

Häätöjä tapahtuu myös Asunto ensin -yksiköissä ja tuetun hajasijoitetun asumisen muodoissa, mikä viittaa siihen, että palvelujärjestelmässä ja tukipalveluissa on edelleen merkittäviä puutteita. (Karjalainen, P. & Liukko, E., 2023, s. 8–10.)

Kuvio 1. Asunnottomuus Suomessa 1986–2024.

Kuvio 1. Asunnottomuus Suomessa 1986–2024. (Ara, 2025, s. 6.)

Kuvio 2. Kaupungit, joissa suurin määrä asunnottomia 2024. (Ara, 2025, s. 8.)

4.2.1 Asunto ensin -malli ja tuettu asuminen

Asunto ensin -mallin juuret ovat Yhdysvalloissa, New Yorkissa. Mallia toteuttaa Pathways to Housing -järjestö, joka perustettiin vuonna 1992 vastaamaan niiden kodittomien tarpeisiin, jotka viettivät aikaa puistoissa ja muissa julkisissa tiloissa. Järjestö kohdisti toimintansa erityisesti henkilöihin, jotka olivat jääneet perinteisten asunnottomuuspalveluiden ulkopuolelle esimerkiksi hoidosta kieltäytymisen, päihteiden käytön, väkivaltaisen taustan tai muiden käytösongelmien vuoksi. Mallin keskeinen periaate on ajatus asunnosta perustavanlaatuisena ihmisoikeutena. (Tsemberis, S. & Asmussen, 1999, s. 114.)

Asunto ensin -mallissa keskeinen lähtökohta on, että asuminen asetetaan etusijalle muihin tukitoimiin verrattuna. Malli poikkeaa perinteisestä asunnottomuustyöstä erityisesti siinä, että asunnon saamisen edellytyksenä ei ole esimerkiksi päihteettömyys tai valmiiksi osoitettu kyky elää itsenäisesti. Asumiskykyä ei arvioida etukäteen, vaan sitä harjoitellaan omassa kodissa arjen tilanteiden kautta.

Toimintamallissa painotetaan asukkaan osallisuutta häntä koskevissa päätöksissä, ja työskentelyssä pyritään vahvistamaan asukkaan voimavaroja. Asukkaille annetaan kannustavaa palautetta, ja myös pieniin edistysaskeliin kiinnitetään tietoisesti huomiota. (Y-Säätiö, Asunto ensin -malli, 2023.)

Tuettu asuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka pärjäävät arjessaan pääosin itsenäisesti, mutta tarvitsevat silti tukea jokapäiväisten asioiden hoitamiseen. Mallissa ihmistä autetaan asumaan omassa kodissaan mahdollisimman omatoimisesti. Tuki voi liittyä esimerkiksi sosiaalisten suhteiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen, säännöllisen elämänrytmin muodostamiseen, työelämään tai opintoihin palaamiseen sekä talouden hallintaan. Toiminta perustuu sosiaalityöntekijän laatimaan tavoitteelliseen asiakassuunnitelmaan. (Mielenterveystalo.fi, n.d.)

4.3 Syitä asunnottomuuteen

Asunnottomuus on laaja yhteiskunnallinen ongelma, jota ovat muokanneet muun muassa väestön kasvu, kaupungistuminen, taloudelliset vaihtelut sekä suuret tuloerot. Kuitenkin tärkeimpänä syynä asunnottomuuteen pidetään pienten ja kohtuuhintaisten asuntojen puutteellista saatavuutta. Tarjonta ei ole vastannut kysynnän kasvua, ja vuokrahintojen nousu on erityisesti vaikeuttanut pienituloisten mahdollisuuksia löytää kohtuuhintaista asuntoa. (Y-Säätiö, Asunnottomuus, 2023.)

Tutkimuskirjallisuus on osoittanut, että asunnottomuuden taustalla voidaan tunnistaa neljä laajaa riskitekijöiden kategoriaa. Ensimmäinen liittyy rakenteellisiin tekijöihin, kuten köyhyyteen, työttömyyteen ja asuntomarkkinoiden toimintaehtoihin. Toisen muodostavat institutionaaliset tekijät, esimerkiksi palvelujen riittämättömyys ja toimijoiden välisen yhteistyön puutteet. Kolmanteen kategoriaan kuuluvat ihmissuhteisiin liittyvät muutokset ja kriisit, kuten ero, väkivalta parisuhteessa tai puolison menehtyminen. Neljäs kategoria koostuu yksilöön liittyvistä tekijöistä, kuten päihderiippuvuuksista ja terveydellisistä ongelmista.

Lähes kaikki asunnottomat ovat pienituloisia, työttömiä tai työskentelevät epävarmoissa työsuhteissa. Euroopassa asunnottomuutta laukaisevat useimmiten parisuhteen tai perheen hajoaminen sekä häätötilanteet. (Kostiainen, E. & Laakso, S., 2013, s. 30.)

Asunnottomuus nähdään yleensä moniulotteisena ilmiönä, joka edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä asuntotoimen tiivistä yhteistyötä. Vaikka asunnottomuus liittyy moniin yhteiskunnallisiin tekijöihin, se kytkeytyy usein erityisen vahvasti päihde- ja mielenterveysongelmiin. Käytännössä asunnottomien palvelutarpeisiin vastataan usein päihdehuollon palvelujen piirissä, ja majoitusratkaisut järjestyvät monissa kunnissa päihde- ja mielenterveyspalvelujen kautta. (Kettunen, M., 2007, s. 386.)

Viime vuosien elinkustannusten nousu, inflaation kiihtyminen ja energiahintojen kasvu ovat heikentäneet erityisesti pienituloisten taloudellista tilannetta. Tämä on lisännyt sekä talousvaikeuksia että velkaantumista. Maksuhäiriömerkinnät ja kasvavat vuokravelat puolestaan vaikeuttavat asunnon saamista ja nostavat merkittävästi asunnottomuuden riskiä. (Y-Säätiö, Asunnottomuus, 2023.)

Ympäristöministeriön kesäkuussa 2019 julkaistu arviointiselvitys osoittaa, että Asunto ensin -periaatteen täysipainoinen toteuttaminen on edelleen haastavaa. Keskeisiksi esteiksi nousevat erityisesti asumista tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen riittämättömyys sekä kohtuuhintaisten asuntojen puute pääkaupunkiseudulla ja muissa suurissa kasvukeskuksissa. Lisäksi asunnottomuustyö ei ole vielä kunnissa vakiintunut osaksi perustoimintaa.

Selvityksen mukaan asunnottomuus ja sen riski tulisi tunnistaa nykyistä paremmin kaikissa kunnan peruspalveluissa, jotta tarpeisiin voidaan vastata ajoissa. (Ympäristöministeriö, 2019.)

5 HÄÄTÖ

5.1 Häädöstä yleisesti

Linnan (2019, s. 250) määritelmän mukaan “Häädössä pannaan täytäntöön velvoite luovuttaa toisen hallintaan kiinteää omaisuutta, rakennus, huoneisto, muu tila tai sen osa taikka velvoite muuttaa sieltä pois (UK 1:1.1:n 3 kohta)”.

Yleisin syy häädölle ovat maksamatta jääneet vuokrat. Myös asunnossa vietetyn häiritsevän elämän takia voidaan hakea häätöä. (Oikeus.fi, n.d.) Vuokranantaja voi purkaa vuokrasopimuksen, jos vuokrarästejä on vähintään kahdelta kuukaudesta. Häätötuomiota voidaan hakea käräjäoikeudesta, ellei vuokralainen ole muuttanut asunnosta määräpäivään mennessä. (Mahous, Seppä & Luotonen, 2025, s. 2.) Vuokrasopimuksen purkaminen ei kuitenkaan ole välttämätöntä, vuokranantaja voi myös hakea suoraan häätötuomiota (Takuusäätiö, n.d.)

Vuokrasopimuksen purku on toimitettava asukkaalle kirjallisesti ja todisteellisesti. Siitä ei tarvita ennakkovaroitusta ja se astuu voimaan heti ilman irtisanomisaikaa. Tässä vaiheessa vuokralainen voi yrittää estää häädön sopimalla vuokravelkojen maksusuunnitelmasta tai maksamalla rästit pois, jos vuokranantaja suostuu tähän.

Maksusopimuksesta huolimatta vuokranantaja voi hakea häätötuomiota, mutta ei ala periä velkaa ulosoton kautta. Tällä tavoin toimimalla vuokranantaja voi tarvittaessa nopealla aikataululla käynnistää häädön ja laittaa vuokravelan ulosottoon, jos vuokralainen ei noudata sovittua maksusuunnitelmaa. (Takuusäätiö, n.d.)

5.2 Häädön säännöksiä

Häätöön sisältyy kaksi vaihetta: ensimmäinen on häätöperusteen hankkiminen ja toinen häätöperusteen täytäntöönpano (Linna, 2018, s. 8). Häädön täytäntöönpanossa toimivalta kuuluu ulosottoylitarkastajalle. Häätöön liittyvät säännökset löytyvät ulosotokaaren luvusta 7 (1–8 ja 10 §) ja ne ovat tulleet voimaan 1.3.2004 (Linna, T., 2018, s. 13.) Häätötuomio haetaan käräjäoikeudesta, ja sen perusteella vuokranantajalla on oikeus laittaa velka ulosottoon. Tuomion perusteella vuokralaisella on lisäksi velvollisuus muuttaa asunnosta pois. Tuomiossa on päivämäärä, jota ennen vuokralainen voi lähteä asunnosta ilman ulosoton väliintuloa. Mikäli asuntoon jää tavaraa, on ulosotolla oikeus siirtää ne pois. Vuokralaisella on kuitenkin edelleen mahdollisuus yrittää sopia asia vuokranantajan kanssa, jotta häädön voi perua. On kuitenkin huomattava, että prosessin edetessä käräjäoikeuteen, seuraa siitä asukkaalle kulujen lisäksi aina maksuhäiriömerkintä. (Takuusäätiö, n.d.)

Ennen vuotta 2004 ulosottolaissa ei ollut häätöä koskevia säännöksiä, esimerkiksi häädetyt omaisuuden kohtelusta ei ollut ohjeistusta, vaan toimittiin käytänteiden varassa. Usein tavarat vain kannettiin pihamaalle. Nykyisissä säännöksissä on ohjeet omaisuuden käsittelylle, muuttopäivän määrittämiselle ja lykkäämiselle samoin kuin muille viranomaisille tehtäviin ilmoituksiin. (Linna, T., 2018, s. 13–14.)

Jotta häätö voidaan toimeenpanna, on vuokranantajan toimitettava käräjäoikeudesta saatu häätötuomio ulosottoon. Vuokranantaja ei voi omavaltaisesti häätää vuokralaista, esimerkiksi asunnon lukkojen vaihto on kielletty. (Takuusäätiö, n.d.) Ennen häädön toimeenpanoa häädettävälle toimitetaan kirjallinen muuttokehoitus, jossa ilmoitetaan tarkka päivämäärä, jolloin tiloista on viimeistään muutettava pois. Häädettävä voi pyytää lykkäystä, jos haluaa vielä sopia asiaa tai tarvitsee lisää aikaa uuden

asunnon järjestämiseen. Ulosottoylitarkastaja voi lykätä muuttopäivää, ellei tämä aiheuta hädän hakijalle tuntuva haittaa. Ellei erityisen painavaa syytä ole, on häätö toimeenpantava kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on tullut vireille. (Linna, T., 2019, s. 250.)

Jos häädettävä ei poistu asunnosta määräpäivään mennessä, ulosottoylitarkastaja voi toimittaa hädän viipymättä tämän jälkeen häädettävän omalla kustannuksella. Häätö voidaan toteuttaa, vaikka henkilö ei olisi paikalla, ja tiloista poistetaan sekä häädettävä että hänen omaisuutensa.

Arvoton tai vähäarvoinen omaisuus hävitetään, ja ulosottoylitarkastaja voi tarvittaessa teettää hävittämisen ulkopuolisella taholla tai antaa hakijalle luvan hoitaa sen itse. Mikäli tiloissa on omaisuutta, jolla arvioidaan olevan ulosmittausarvoa, se kerätään talteen ja ulosmitataan. Lisäksi valokuvat, asiakirjat ja muut vastaavat henkilökohtaiset esineet, jotka voidaan selkeästi erottaa muusta omaisuudesta, otetaan talteen. (Ulosottolaitos, n.d.)

Häätö koskettaa häädettävän ohella perheenjäseniä tai alivuokralaisia, joiden asumisoikeus perustuu häädettävän oikeuteen. Mikäli taloudessa asuu lapsia, eikä ole varmuutta, miten heidän asumisensa jatkossa järjestyy, on ulosottoviranomaisen ilmoitettava hädän vireilletulosta kunnan asunto- ja sosiaaliviranomaisille. Sama koskee myös täysi-ikäisiä, jotka tarvitsevat välitöntä huolenpitoa, esimerkiksi muistisairaita vanhuksia. Häätöä ei voi panna täytäntöön, mikäli tällaisia henkilöitä on häätöpäivänä edelleen paikalla, vaan asunto- ja sosiaaliviranomaisille on annettava mahdollisuus selvittää sosiaalihuollon palvelujen tarve. (Linna, T., 2018, s. 250–251.) Edellä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta häädetyllä ei ole lakisääteistä oikeutta asuntoon. Esimerkiksi vaikka kunnalla onkin velvoite turvata alle täysi-ikäisen lapsen asuminen, ei sen ole välttämätöntä järjestää koko perheelle yhteistä asuntoa. Tällöin vanhemmat joutuvat itse huolehtimaan asunnon etsimisestä. (Takuusäätiö, n.d.)

Tavallisesti hädän saa vuokra-asunnosta, mutta sen voi saada myös omistusasunnosta, mikäli yhtiövastikkeita ei makseta. Asunto voidaan ottaa asunto-osakeyhtiön hallintaan enintään kolmeksi vuodeksi. Taloyhtiön yhtiökokous voi päättää häädöstä,

minkä jälkeen päätökselle on saatava vahvistus käräjäoikeudelta. Vasta tämän jälkeen voidaan pyytää hädän toimittamista ulosottoviranomaiselta. (Oikeus.fi, n.d.)

6 ASUMISNEUVOJA APUNA

Asumisneuvonta on asumissosiaalista työtä, jota toteuttavat yleensä asumisneuvojat. Asumissosiaalisella työllä tarkoitetaan toimintaa, joka kohdistuu asunnottomiin, aiemmin asunnottomuutta kokeneisiin sekä henkilöihin, joilla on riski menettää asuntonsa. Työn tavoitteena on puuttua asumista uhkaaviin ongelmiin, jotka voivat olla esimerkiksi (psyko)sosiaalisia tai arjen hallintaan liittyviä, kuten vuokranmaksuvaikeuksia. Keskeisin päämäärä on asumisen turvaaminen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisy. Lisäksi asumisneuvonta voi tukea asukkaan toipumista sekä edistää hänen sosiaalista integroitumistaan. (Viljamaa, M., 2019, s. 3.)

Asumisneuvojan rooli on tukea ja opastaa asukkaita sekä tarvittaessa toimia yhteishenkilönä viranomaisten ja asukkaiden kesken. Esimerkiksi he auttavat erilaisissa tukihakemuksissa ja suuntaavat apua tarvitsevat asukkaat turvaverkkojen piiriin. Sosiaali- ja terveystalvelujen tai seurakunnan tarjoamat palvelut auttavat ulkomaalaisia käytännön ongelmissa. Asumisneuvonnan on arvioitu vähentävän kustannuksia eri osapuolilta, kuten vuokralaisilta, vuokranantajilta ja yhteiskunnalta, sekä lievittävän inhimillistä kärsimystä. Tavoitteena on vähentää häättöjä ja vuokrasaatavia, mikä puolestaan auttaisi vähentämään asunnottomuutta. (Porin YH asunnot, 2025.)

Asumisneuvojan perustehtäviin kuuluu vuokrarästeihin ja häiritsevään elämään puuttuminen. Myös asukkaat, jotka eivät ole huolehtinut asuntonsa siivoamisesta työllistävät asumisneuvojaa yhä enemmän. Asumisneuvoja joutuu usein arvioimaan, jos asukas ei kykene ikänsä tai terveydentilansa takia enää asumaan itsenäisesti.

Tuloksellinen työ edellyttää tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveystalvelomaisten kanssa. Hyvinvointialue, ulosottovirasto, kela, huoltoyhtiöt, talojen asukasedustajat ja

eläinsuojeluviranomaiset sekä pelastusviranomaiset ovat tärkeimpiä yhteistyökumppaneita. Vaikka asukkaan asioita hoidetaan tarvittaessa yhdessä verkoston kanssa, niin ajatuksena ei ole hoitaa mitään asukkaan puolesta. Asumisneuvoja aktivoi asukasta opastamalla ja neuvomalla ja tekee puolesta ainoastaan silloin, jos toimintakyky on selvästi rajoittunut. Tietosuoja rajaa mahdollisuutta auttaa asukkaita monilla eri tavoilla. (Porin YH-asunnot, 2025.)

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tutkimuksellisen opinnäytetyön ajattelimme soveltuvan erityisen hyvin asunnottomuuden ja häätöjen tarkasteluun, koska kyse on moniulotteisesta ja jatkuvasti muuttuvasta yhteiskunnallisesta ilmiöstä, joka vaikuttaa suoraan yksilöiden hyvinvointiin ja elämäntapaan. Asunnottomuuden ja häätöjen taustalla on usein monisyisiä taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä tekijöitä, joiden ymmärtäminen edellyttää systemaattista ja luotettavaa tiedonkeruuta. Tutkimuksellinen lähestymistapa mahdollistaa syvällisen perehtymisen näihin ilmiöihin sekä tarjoaa välineitä selvittää esimerkiksi, millaisia kokemuksia asunnottomuutta tai häätöjä kohdanneilla ammattilaisilla on, miksi häätöihin päädytään ja miten palvelujärjestelmä toimii näissä tilanteissa. Tuotettua tietoa voidaan hyödyntää asumisen tukipalvelujen kehittämisessä, ennaltaehkäisevien toimenpiteiden suunnittelussa ja sosiaalialan ammattilaisten käytännön työn tukena. Meidän mielestämme tutkimuksellinen opinnäytetyö vastaa sekä työelämän tietotarpeisiin että laajempaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen vähentää asunnottomuutta ja ehkäistä häätöjä.

Tutkimuksellisen opinnäytetyön lähtökohtana on yleensä työelämässä havaittu tarve saada uutta tietoa. Tiedontarve voi liittyä esimerkiksi asiakkaiden kokemusten ymmärtämiseen tai palvelujen kehittämiseen. Valittu aihe ja tutkimuskysymykset ohjaavat

sitä, millaisia menetelmiä käytetään tutkimusaineiston keruussa ja analysoinnissa. (Vilka, H., 2021, s. 17–27.)

Tutkimusaineiston keruussa hyödynnetään yleensä joko määrällisiä menetelmiä, kuten kyselylomakkeita, tai laadullisia menetelmiä, kuten teemahaastatteluja. Joissakin tutkimuksissa on tarkoituksenmukaista yhdistää useita aineistonkeruumenetelmiä, esimerkiksi haastattelu ja havainnointi tai haastattelu ja kysely. Aineistoa voidaan kerätä myös toiminnallisilla menetelmillä, kuten ryhmäkeskusteluilla tai muulla osallistavalla työskentelyllä.

Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön ero kehittämispainotteisiin opinnäytteisiin on siinä, että sen ensisijainen tavoite on tiedon tuottaminen. Tuotettua tietoa voidaan kyllä hyödyntää kehittämisen pohjana, mutta varsinainen kehittämistyö toteutuu muissa opinnäytteissä tai hankkeissa. (Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A., 2006.)

7.2 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Tiedonkeruumenetelmäksi opinnäytetyössä valikoitui haastattelu, sillä sen yhteydessä voi haastateltavalta pyytää vastauksiin tarkennusta tai perusteluja. Tarvittaessa voidaan esittää myös lisäkysymyksiä. Haastattelun avulla voidaan löytää ilmiöiden välisiä yhteyksiä ja saada asioista esimerkkejä. Haastattelun haittapuolina mainitaan esimerkiksi tutkimuksen kannalta epäolellaisen tiedon karsiminen oleellisesta. Lomakekyselyyn verrattuna anonymiteetin säilyminen on haastavampaa. (Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2010, s. 35–36.)

Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, jolloin kysymykset olivat kullekin haastateltavalle samat, mutta vastaukset olivat vapaamuotoisia. Kysymysrunko oli joustava, jolloin kunkin haastateltavan omiin, yksilöllisiin kokemuksiin voitiin paneutua tarkemmin. (Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2010, s. 47–48.)

Teemahaastattelun valmisteleminen vaati huolellista aiheeseen perehtymistä ja haastateltavien valintaa tutkimustavoitteen saavuttamiseksi. Tavoitteena oli löytää vähintään seitsemän haastateltavaa, jotka työssään kohtaavat vuokra-asumiseen liittyviä

ongelmia, esimerkiksi asumisneuvoja, järjestöjen edustajia, isännöitsijöitä tai ulosottoyhtälitarkastajia.

Haastatteluihin laadittiin kysymykset teemoittain valmiiksi ja kukin haastateltava sai kysymykset etukäteen tutustuttavaksi, jotta voi pohtia vastauksia jo ennen haastattelua. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin jälkikäteen. Haastateltavien henkilöllisyyttä ei kerrota aiheen arkaluonteisuuden takia. Lopuksi saatu aineisto analysoitiin johtopäätösten tekemiseksi.

7.3 Haastatteluiden toteutus ja analysointi

Opinnäytteeseen liittyvät haastattelut toteutettiin heinä-elokuussa 2025. Yhtä Teams-yhteyden välityksellä toteutettua haastattelua lukuun ottamatta haastattelut toteutettiin kasvotusten. Haastatteluja oli yhteensä kuusi kappaletta, yhdessä tapaamisessa haastateltiin kaksi henkilöä samalla kertaa ja toisessa paikalla oli varsinaisen haastateltavan lisäksi paikan muuta henkilökuntaa, jotka myös toivat vastauksiin oman panoksensa. Loput neljä haastattelua olivat yksilöhaastatteluja. Jokaisessa haastattelussa olivat mukana molemmat opinnäytetyön tekijät.

Haastattelukysymykset lähetettiin ennen haastattelua sähköpostitse haastateltaville, jotta heillä oli mahdollisuus halutessaan jo ennakkoon tutustua kysymyksiin ja miettiä niihin vastauksia. Jokainen haastattelu nauhoitettiin, mihin kysyttiin kultakin haastateltavalta lupa. Näin oli mahdollista keskittyä itse aiheeseen ja kysyä myös tarkentavia lisäkysymyksiä.

Kukin haastateltava toimii työnsä puolesta vuokra-asumiseen liittyvien asioiden parissa, osa täysipäiväisesti, osa muiden tehtäviensä ohella, mutta yhteistä kaikille oli se, että vuokra-asumiseen liittyvät ongelmat olivat tuttuja. Vastauksissa luonnollisesti korostuivat kunkin haastateltavan oma näkökulma ja kokemus aiheesta. Asiakaskunnan eroavaisuuksien takia vastaukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään. Vastauksista löytyi silti myös yhteneväisyyksiä.

Opinnäytetyömme aineiston analyysissä hyödynnettiin sisällönanalyysia, joka on yksi laadullisen tutkimuksen keskeisimmistä menetelmistä. Menetelmän tavoitteena oli jäsentää kerätty aineisto tiiviiksi kokonaisuudeksi niin, ettei oleellista informaatiota kadoteta. Pyrkimyksenä oli muokata hajanaisesta materiaalista selkeä ja ymmärrettävä kokonaisuus. Juutin ja Puusan (2020, s. 146–149) mukaan sisällönanalyysi perustuu tutkijan tekemään harkintaan, tulkintaan ja päättelyyn. Analyysiprosessi etenee vaiheittain, ja jokaisessa vaiheessa aineistoa käsitellään järjestelmällisesti ja sen merkityksiä tarkastellaan huolellisesti.

Juutin ja Puusan (2020, s. 147–148) ohjeiden mukaisesti aloimme analyysivaiheen litteroimalla koko haastatteluaineiston sanatarkasti. Litteroitua aineistoa saatiin yhteensä 29 sivua. Litteroinnissa nauhoitettu haastattelu kirjoitetaan joko sanasta sanaan tai tutkija voi itse päättää, mitkä tutkimuksen kannalta tärkeät haastattelun osiot hän kirjoittaa. (Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K., 2013, s. 163–164.) Äänitteet kuunneltiin useampaan kertaan, ja litteroinnin yhteydessä poistettiin vain sellaiset toistuvat täytesanat kuin ”niin” ja ”no”, jotka eivät tuoneet lisäarvoa sisällölle. Litteroidut tekstit luettiin läpi useita kertoja, jotta muodostimme kokonaiskuvan aineistosta ja tunnistimme alustavat teemat, toistuvat ilmiöt sekä mahdolliset poikkeamat. Havainnoista tehdyt muistiinpanot kirjoitettiin tämän jälkeen selkeään muotoon.

Kaikki haastattelut käsiteltiin anonymisti ja ne tallennettiin omiin kansioihinsa tietoturvallisesti. Kun aineisto oli koottu, se jaoteltiin pienempiin osiin jatkokäsittelyä varten. Aineiston jäsentämisessä hyödynnettiin haastattelukysymyksiä, joita käytettiin rakenteellisena kehyksenä. Jokainen aineiston osa kohdistettiin sitä haastattelukysymystä vastaavaksi, johon se parhaiten liittyi, jolloin tuloksista muodostui edes jotenkin vertailtava kokonaisuus. Sisällönanalyysi tehtiin aineistolähtöisesti, eli luokittelu syntyi suoraan aineistosta nousevien havaintojen perusteella.

8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tässä luvussa tarkastelemme opinnäytetyömme keskeisiä tuloksia. Olemme järjestäneet tulokset haastattelukysymysten mukaan, ja kunkin haastattelukysymyksen yhteydessä esittelemme aineistoa omissa alaluvuissaan. Valitsimme tämän rakenteen, jotta tulosten esittäminen olisi mahdollisimman selkeää ja johdonmukaista. Sen avulla lukijan on helppo hahmottaa, miten aineistot ja näkökulmat kytkeytyvät kuhunkin teemaan. Opinnäytetyössä käytetty haastattelurunko on lisätty raportin liitteeksi (Liite 1).

8.1 Vuokra-asumiseen liittyvät ongelmat

Ensimmäinen kysymys koski vuokra-asumiseen liittyviä ongelmia:

- *Millaisia vuokra-asumiseen liittyviä ongelmia olet kohdannut?*
- *Millaisilla vuokralaisilla haasteita yleensä esiintyy?*
- *Onko jokin tietty asiakasryhmä erityisesti edustettuna?*

Vuokravelat nousivat haastateltujen vastauksissa suurimmaksi ongelmaksi. Eri syistä johtuvat taloudelliset vaikeudet näkyvät vuokratärasteinä. Ennakoimaton työttömyys tai sairastuminen voivat romahduttaa talouden. Toisaalta myös elämänhallinnan puutteet voivat johtaa vuokravelkojen kertymiseen. Ongelmaa pahentaa usein vielä se, jos vuokralainen välttelee yhteydenottoa vuokranantajaan, kun vuokra jää maksamatta.

Häiriökäyttäytyminen nousi toisena asiana vastauksissa esille. Esimerkiksi yhdessä asuvan päihteitä käyttävän pariskunnan riidat voivat levitä rappukäytävään tai piha-alle, mikä luonnollisesti häiritsee muita talon asukkaita.

Vuokra-asuntojen huono hoito voi ilmetä esimerkiksi siten, että asunto on täynnä tavaraa. Asuntoon on saattanut kertyä roskia huomattava määrä tai asiakas hamstraa tavaraa. Tällöin voidaan tarvita palotarkastajan apua. Aina vuokralaisen toimintakyky ei riitä asunnon omatoimiseen siivoukseen, jolloin tarvitaan ulkopuolista apua. Näissä tapauksissa tarvitaan seurantakäyntejä, jolloin varmistetaan, että asunto saadaan

raivattua liiasta tavarasta ja palokuorma vähenee. Erään haastateltavan mukaan tällaisten ns. kaatopaikka-asuntojen määrä on viime vuosina kasvanut.

Ludeongelman hoitaminen voi olla aikaa vievää ja kallista. Hankalaksi asian tekee se, jos asukas ei esimerkiksi päihdeongelman vuoksi kykene noudattamaan annettuja ohjeita. Uuden asunnon saanti voi hankaloitua, jos on tiedossa, että entisessä asunnossa on ollut luteita. Tällöin uusi vuokranantaja voi vaatia, ettei uuteen asuntoon tuoda huonekaluja vanhasta asunnosta.

Häätöjen kohdalla yksinasuvat miehet mainittiin suurimmaksi ongelmaryhmäksi. Eräs vastaaja arvioi, että kaksi kolmannesta kuuluu tähän kategoriaan, ja tilanne on pysynyt vuosien ajan samana. Hän oli myös havainnut, että yli 60-vuotiaat huolehtivat nuorempia paremmin vuokranmaksusta. Yhdessä haastattelussa viitattiin kesäkuussa 2025 julkaistuun Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) raporttiin, jonka mukaan hädättyjen joukossa korostuvat heikko sosioekonominen asema, matala koulutus, perheettömyys ja 20–30-vuotiaat miehet. Monen tulot jäävät alle mediaanin, usea saa myös sosiaalietuuksia.

“Ite aattelen, että onko ne semmonen unohdettu porukka, parikolmekymppiset miehet.”

Päihde- ja mielenterveysongelmat tulivat vastauksissa esille elämänhallintaa vaikeuttavana tekijänä. Haasteet eivät rajoitu vain päihteiden käyttöön, vaan ongelmat kasautuvat: talous, terveys, mielenterveys, arjenhallinta. Osa tarvitsisi enemmän tukea asuminen pelisääntöjen omaksumiseen. Yksinasuvan toimintakyky voi ajan saatossa laskea, mikä jää huomaamatta. Ikääntyneillä korostuivat muistiongelmat. Toisinaan haastateltavat kertoivat tehneensä huoli-ilmoituksia.

Yhdessä haastattelussa nostettiin esiin ulkomailta saapuneet opiskelijat omana ryhmänä. Kaikilla ei ole välttämättä asuntoa tiedossaan, kun he saapuvat Suomeen. Lisäksi heillä voi olla virheellinen käsitys vuokratasosta. Joskus voi myös käydä ilmi, että yksiosässä majoilee varsinaisen vuokralaisen lisäksi myös muita henkilöitä.

8.2 Häätö

Haastattelun toisen kysymyksen aihe liittyi häätöihin:

- *Mitkä ovat yleisimmät syyt häätöihin?*
- *Onko häätöjen määrässä tapahtunut muutoksia viime vuosina?*
- *Mitkä ovat suurimmat haasteet häätöjen toimeenpanon yhteydessä?*

Talousvaikeudet ovat suurin syy häätöihin: Maksamattomat vuokrat ovat selkeä todiste. Talousvaikeuksien syynä voivat olla esimerkiksi työttömyys, sairaus tai yllättävä kriisitilanne. Toisinaan häädön syynä voi olla myös häiritsevä elämä, mikä usein yhdistyy vuokravelkoihin. Yksi vastaajista kertoi ilmiöstä, jossa jotkut nuorista eivät maksa vuokraa lainkaan, mikä voi osalla olla tarkoituksellista, osalla tietämättömyydestä johtuvaa. Häiriökäyttäytymisen perusteella häädön hakeminen on prosessina raskaampi ja näyttö on hankalampaa.

Useimmissa vastauksissa häätöjen määrän todettiin olleen nousussa viime vuosina, ainostaan yhdessä tapauksessa haastateltava totesi, että hänen paikkakunnallaan häätöjen määrä on ollut laskusuuntainen.

Eräässä vastauksessa todettiin, että suurin ongelma häädön toteuttamisessa ei ole itse häätö, vaan asukkaan tavoittaminen ennen häätöä. Varsinaisena häätöpäivänä valtaosa häädetyistä ei ole enää paikalla. Muutamissa tapauksissa vuosien mittaan oli haastateltavan kertoman mukaan tarvittu poliisin apua. Työturvallisuus mainittiin myös toisessa vastauksessa. Joskus asuntoon on saattanut jäädä tavaraa, jolloin näille tavaroille on saatava hävityslupa. Luonnollisesti näiden tavaroiden hävittäminen aiheuttaa vuokranantajalle lisäkuluja. Yksi vastaaja koki ongelmalliseksi häätöprosessiin kuluneen ajan, joka oli ollut noin 6–7 kk.

“Me ei voida mennä asuntoon, me ei voida vuokrata eteenpäin ja koko ajan juoksee kulut...”

8.3 Auttaminen

Tässä kohdassa olivat seuraavat kysymykset:

- *Millä eri tavoin häätöuhan alla olevaa vuokralaista voi auttaa?*
- *Mitkä eri tahot voivat olla apuna?*

Vastauksissa tuli lähes poikkeuksetta ensimmäisenä esiin maksusuunnitelma. Myös maksuaikaan voi pyytää lisäystä. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että vuokranantajaan otettaisiin yhteyttä mahdollisimman pian, jolloin joustovaraa voi löytyä helpommin. Asumisneuvonta saattoi olla välittäjänä vuokralaisen ja vuokranantajan välillä, jos vuokralainen koki tarvitsevansa apua. Eräs haastateltava mainitsi tapauksesta, jossa häätö oli vielä pystytty perumaan, vaikka asunnon lukot oli jo ennätetty vaihtaa, kun vuokratästeille oli saatu sovittua maksusuunnitelma. Maksusuunnitelmien toimivuuden todettiin olevan yksilöllistä: osalla se toimii hyvin alusta alkaen, jotkut tarvitsevat useampia yrityksiä.

Huoli-ilmoituksen tekeminen mainittiin myös yhtenä keinona. Eräs vastaaja kertoi tekevänsä huoli-ilmoituksen yhdessä asiakkaan kanssa. Vuokravelkoihin voi saada tukea ennalta ehkäisevästä toimeentulotuesta tai sosiaalisesta luototuksesta. Takuusäätiön pienlaina voi olla yksi mahdollisuus. Seurakunnalta voi myös saada taloudellista tukea, mutta useimmiten vain silloin, kun hyvinvointialue osallistuu vuokravelkojen maksamiseen. Välitystilistä monet kokivat olevan apua vuokranmaksussa, tosin aiemmasta poiketen välitystili saatetaan nykyisin myöntää vain määräajaksi ja sen saamisen ehdoksi ei välttämättä riitä pelkkä asumisen tukeminen. Joissakin tapauksissa edunvalvonta koettiin hyväksi vaihtoehdoksi, joskin sen saaminen voi kestää jopa puoli vuotta.

Asumisneuvonnan lisäksi talousneuvonta koettiin hyväksi matalan kynnyksen paikaksi hakea apua. Talousneuvolasta voi saada monialaista neuvontaa. Paikalla voi olla esimerkiksi asumisneuvoja, sosiaalityöntekijä, Kelan palveluasiantuntija, ulosoton asiantuntija ja velkaneuvoja. Tämä palvelu ei vaadi etukäteisajanvarausta ja asiointi voi olla anonyymiä. Mikäli velkoja on kertynyt enemmän, voi apua saada myös oikeusaputoimistosta talous- ja velkaneuvojalta. Lisäksi seurakunnalta voi pyytää apua.

Palvelujärjestelmän pirstaleisuus mainittiin vastauksissa useasti. Oikeaa palvelua voi olla hankala löytää. Mikäli voimat ovat vähissä, tarvitaan tukea, jotta löytää tarvitsemansa palvelut.

“Pinnan alla voi olla monenlaista, voi olla niin masentunut, että kaikki tuet jäävät hakematta.”

8.4 Yhteiskunnalliset tekijät

- *Ovatko viimeaikaiset sosiaaliturvan leikkaukset jo vaikuttaneet? Jos ovat niin, niin millä tavalla?*
- *Mitkä yhteiskunnan toimet voisivat mielestäsi auttaa vähentämään häätöjä?*

Asumistuen leikkaamisen seurauksena vuokralaisille on saattanut asumistuesta huolimatta jäädä osa vuokrasummasta itselle maksettavaksi. Vaikka asumistuki menisikin suoraan vuokranantajan tilille, voi loppuosa jäädä maksamatta, mikä myös kerryttää vuokravelkaa. Edullisemmat vuokra-asunnot sijaitsevat usein kauempana palveluista huonojen liikenneyhteyksien päässä, mikä voi hankaloittaa arjen sujumista.

Sosiaaliturvan leikkausten lisäksi yleinen elinkustannusten nousu viime vuosina on saanut monen talouden tiukalle. Lisäksi eräs haastateltava huomautti, että samalla myös järjestöjen saama tuki on pienentynyt, mikä kaventaa myös heidän mahdollisuuksiaan auttaa. Pelkästään virka-aikaan ajoittuvat palvelut eivät ole toimivia niiden vuokralaisten kohdalla, joilla vuorokausirytmä on kääntynyt ylösalaisin ja päivät kuluvat nukkuessa.

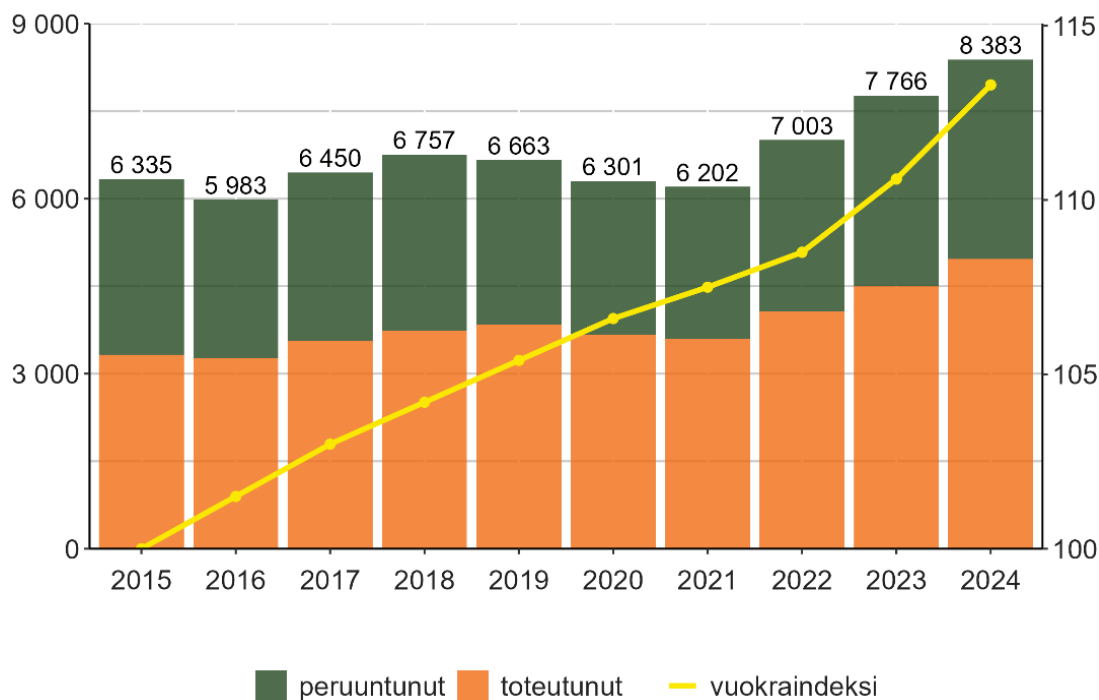
Vastauksissa tuli ilmi myös ongelmien juurisyihin puuttuminen. Esimerkiksi parempaa päihdehoitoa peräänkuulutti useampikin vastaaja, samoin mielenterveyspalveluiden parempaa saatavuutta. Kotiin vietävä tuki olisi monelle tärkeä asumista auttava tekijä, hyvinvointialueen toivottaisiin järjestävän tai ostavan enemmän tällaisia palveluja. Nuorten miesten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy olisi erään vastaajan mielestä tärkeää.

Vastauksissa kaivattiin lisäksi parempaa tiedottamista: etenkin nuorille toivottiin konkreettista opetusta vuokrasopimuksista, oikeuksista ja velvollisuuksista arjen taidoista. Esimerkkinä otettiin esille Oulu, jossa jo vuosien ajan on toisen asteen opiskelijoille pidetty Pidä kämppäs! -kiertue, jossa tarjotaan tietoa omaan asuntoon liittyen. Oulussa nuorten osuus häätötilastoissa onkin ollut pienempi muuhun maahan verrattuna.

9 LOPPUPOHDINTA

9.1 Johtopäätökset

Vaikka haastateltavien määrä ei ollut suuri, nousi heidän vastauksissaan esille samoja asioita kuin muissa häätöihin liittyvissä selvityksissä. Esimerkiksi Suomessa vuosittain vireille tulleiden ja toteutuneiden häätöjen määrässä on ollut kasvua vuodesta 2022 eteenpäin (kuvio 3). Helsingissä häätöjen määrä oli noussut 2015–2024 välisenä aikana peräti 188 %, maamme yhdeksässä suurimmassa kaupungissa kasvua oli keskimäärin 80 %. Näistä kaupungeista ainoastaan Oulussa häätöjen määrä laski edellä mainittuna ajanjaksona 31 %. Eri kaupungeissa häätömäärät kehittyivät kuitenkin eri tavoin, ja luonnollisesti isommissa kaupungeissa häätöjä oli enemmän. (Mahous, N., Seppä, M. & Luotonen, N., 2025, s. 5–7.)

Kuvio 3. Ulosottoon vireille tulleet häädöt Suomessa vuosina 2015–2024. (Mahous ym., 2025, s. 5).

Häädettyjen taustatietoja tutkittaessa on selvinnyt, että yleisimmin häätö koskettaa yksinasuvaa mieshenkilöä, joiden osuus kaikista häädetyistä on noin 2/3. Määrä on myös pysynyt samana viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksona. Samoin nuorten aikuisten osuus on muihin ikäluokkiin verrattuna korkeampi. Vuonna 2024 häädetyistä alle 30-vuotiaiden osuus oli 33 % ja alle 35-vuotiaiden 47 %. (Mahous ym., s. 9–10.) Myös haastateltaviemme havainnot olivat samassa linjassa tämän kanssa.

Haastatteluaineiston perusteella häätöuhka kytkeytyy tiiviisti etenkin taloudellisiin ongelmiin. Onkin tutkittu, että noin joka toinen häädetty on ulosotossa jo kaksi vuotta ennen häädön toteutumista. Häätökuukauden kohdalla vain 15 prosentilla ei ollut velkaa ulosotossa. Ennen häätöä tulot myös vähenivät. Häädettyjen kuukausitulot olivat keskimäärin 680 euroa, ja ne olivat laskeneet häätöä edeltävän vuoden aikana noin 16 %. Palkansaajia häädetyistä oli noin 29 % ja heidän tulonsa olivat muihin verrattuna korkeammat, mutta jäivät kuitenkin keskivertopalkkaa pienemmiksi. (Mahous ym., 2025, s.39, 42–43.)

Edellä mainitun tiedon pohjalta onkin huolestuttavaa, että Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan 18–20 –vuotiaiden kohdalla ensimmäisen maksuhäiriömerkinnän saaneiden

määrä nousi yli 40 prosenttia syyskuun 2023 ja syyskuun 2024 välisenä ajanjaksona. Lisäksi on ollut havaittavissa, että ensiasuntoon muuttavalla nuorella vuokra saattaa jäädä alusta alkaen maksamatta. (Kivipelto, M., Ylistö, S. & Niilo-Rämä, A., 2025.) Vaikuttaakin siltä, että nämä tiedot vahvistavat myös haastattelujen perusteella tullutta toivetta siitä, että etenkin nuorten kohdalla olisi tarpeellista tehostaa taloustaitoja sekä tietämystä asumisen pelisäännöistä.

Tutkimuksessa on todettu, että häädetyn ikä ja asumisen kesto korreloivat siten, että mitä nuorempi henkilö on kyseessä, sitä vähemmän aikaa asuminen on ennättänyt kestää ennen ensimmäistä häättöä. Esimerkiksi vuonna 2024 häädetyistä 15–19-vuotiailla asumisen kesto oli keskimäärin 1,6 vuotta, 20–24 –vuotiailla 2 vuotta ja 25–29 –vuotiailla 2,2 vuotta. (Mahous ym., 2025, s. 20.) Haastattelussa emme kysyneet asumisen kestosta, eikä kukaan vastaajistakaan tuonut tätä esille, mutta tulos on silti mielenkiintoinen ja kertoo omalta osaltaan etenkin nuorten haasteista ja heidän suuremmasta tuen tarpeestaan. On myös mahdollista, ettei ole tietoa siitä, miten nopeasti häättöprosessi voi alkaa ja mitä seurauksia sillä voi olla (Aihinen, T., Kortelainen, J., Luomala, N., Oosi, O. & Pekkala, H., 2023, s. 10.)

Vailla vakinaista asuntoa ry:n kyselyssä mielenterveysongelmien lisäksi myös neuropsykiatriset haasteet, esimerkiksi ADHD ja autismi, voivat olla yksi taustasyys asumiseen liittyvien ongelmien taustalla (Kivipelto ym., 2025). Opinnäytetyön haastattelussa ei näitä nepsy-häiriöitä erikseen mainittu, mutta niiden tiedetään voivan olla yhteydessä myös mielenterveyden haasteisiin, jotka nousivat esiin myös opinnäytetyön haastatteluissa päihderiippuvuuksien ohella.

Häätöjen lisääntynyt määrä näyttää, että ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä olisi syytä vahvistaa. Varhainen puuttuminen sekä avoin viestintä vuokralaisen ja vuokranantajan kesken ovat tärkeitä tekijöitä häättöjen vähentämiseksi. Myös viranomaisten ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö on tärkeä osa tätä prosessia. Auttamiskeinojen laajuus kertoo, että monialainen yhteistyö voi parhaimmillaan toimia tehokkaana turva-verkkona. Tuen saannin oikea aikaisuus ja helppous ovat välttämättömiä, jotta voidaan ehkäistä tilanteita, jotka johtavat häättöihin.

Kaiken kaikkiaan keräämämme aineisto vahvistaa, että asunnottomuuden ehkäisyssä tarvitaan toimenpiteitä sekä yksilöiden tasolla että rakenteellisella kentällä. Varhainen apu, selkeä tieto vuokralaisuudesta, helposti saavutettavat palvelut ja nopeampi yhteistyö viranomaisten kanssa ovat tärkeitä asioita häätöjen estämisessä. On myös tärkeää, että sosiaaliturva ja kotiin annettavat palvelut ovat riittävät, jotta haavoittuvassa asemassa olevat vuokralaiset eivät jää ilman tukea.

9.2 Kehittämisaikajaksia asunnottomuuden ja häätöjen ennaltaehkäisyyn

Valtaosalla häädetyistä on maksuhäiriömerkintä, mikä voi hankaloittaa esimerkiksi uuden puhelinliittymän hankkimista tai uuden lainan saamista. Monet vuokranantajat tarkistavat myös vuokralaisen luottotiedot eli myös uuden vuokra-asunnon saaminen voi vaikeutua etenkin siinä tapauksessa, jos ulosotossa on vuokravelkoja. Vaikka onkin olemassa tahoja, jotka vuokraavat asuntoja myös luottotiedottomille, tilanne voi olla haasteellinen. Perintään tai ulosottoon joutuneen alkuperäisen velan lisäksi tulee maksettavaksi lisää kuluja, esimerkiksi maksusuunnitelmat, viivästyskorot tai ulosoton taulukkomaksut. Toisaalta joskus voi olla hyvä vaihtoehto päästä velka ulosottoon, koska silloin lisävelan ottaminen loppuu. (Takuusäätiö, n.d.)

Häädöistä aiheutuu kustannuksia myös muille kuin häädetyille. Häätöprosessi voi kestää jopa 8,5 kuukautta. Asunto ei ole aina heti häädön jälkeen vuokrauskelpoinen, vaan se voi tarvita siivousta ja remontointia ennen uutta asukasta. Tähän kuluu keskimäärin kaksi kuukautta. Mikäli asunnossa on ollut rikollista toimintaa, voi asuntoa joutua pitämään tyhjillään pidempäänkin. Ellei vuokrarästejä saada perittyä, voi vuokranantajalta jäädä saamatta vuokratulot tältä ajalta. Periaatteessa häädön kuluista suurin osa kuuluisi häädettävälle, mutta loppujen lopuksi ne jäävät usein vuokranantajan tappioksi, mikä voi johtaa myös muiden asukkaiden vuokrien korotukseen. Tästä syystä olisi sekä vuokralaisen että vuokranantajan kannalta tärkeää puuttua vuokranmaksun ongelmiin jo ennen varsinaista häätöprosessia. Vuokralaisen ja vuokranantajan lisäksi häädöistä aiheutuu huomattavia kustannuksia myös yhteiskunnalle esimerkiksi tilapäismajoituksen järjestämisestä. (Aihinen ym., 2023, s. 3, 5, 14, 25.)

Talouselukujen ohella on kuitenkin nähtävä niiden takana piilevä inhimillinen kärsimys, jolle ei aina löydy hintalappua. On mahdollista, että hädän seurauksena ajautetaan asunnottomaksi (Aihinen ym., 2023, s. 21.)

Häätöjen vähentämiseen ei ole yhtä ainoaa keinoa, koska taustalla on usein monia syitä. Kivipelto, Ylistö ja Niilo-Rämä (2025) esittävät seuraavia toimenpiteitä, joilla häätömääriä voitaisiin saada laskuun: Ensimmäisenä on kattava asumisneuvonta, koska neuvonnan avulla on mahdollista pureutua paremmin vuokravelkoihin. Asumisneuvojat voivat myös tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Toisena kohtana olisi talousvaikeuksien tunnistaminen jo alkuvaiheessa. Talousongelmista kannattaa olla varhaisessa vaiheessa yhteydessä talousneuvolaan. Jalkautuva asumisen tuki olisi kolmas tärkeä toimenpide: Yksilöllisestä tuesta on saatu hyviä kokemuksia. Neljäntenä kohtana on huono-osaisuutta vähentävä sosiaalipolitiikka. Myös opinnäytetyön haastatteluissa nousi esille samoja teemoja. Asumis- ja talousneuvonta koettiin tärkeäksi, samoin maksuvaikeuksiin tarttuminen mahdollisimman aikaisin. Osa vuokralaisista tarvitsisi enemmän ohjausta asumisen taidoissa.

Asumis- ja talousneuvontaa pitäisi mielestämme tarjota nykyistä enemmän, myös iltaisin, koska asia koskettaa myös työssäkäyviä. Lisäksi olisi hyödyllistä laajentaa välitystilien sekä sosiaalisen luototuksen käyttömahdollisuuksia. Häiriökäyttäytymiseen sekä asumisen hoito-ongelmiin on tärkeää reagoida ajoissa. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi kotikäynneillä, jos asukkaalla esiintyy päihteisiin tai mielenterveyteen liittyviä ongelmia, tai puutteita asunnon hoidossa. Kotiin saatavia tukipalveluja tarvitaan enemmän, ja esimerkiksi luteiden torjuntaan olisi hyödyllistä kehittää selkeä palvelupolku heikentyneen toimintakyvyn omaaville henkilöille.

Erityisille riskiryhmille on tärkeää suunnata erityisiä toimenpiteitä. Nuorille miehille voisi olla hyötyä käytännön opetuksesta, joka keskittyy vuokra-asumiseen ja talouden hallintaan. Tällainen malli voisi perustua esimerkiksi Oulun esimerkkiin. Vanhempia ihmisiä varten olisi tärkeää ottaa huomioon mahdolliset muistisairaudet ja tarjota heille apua päivittäisissä askareissa. Kansainvälisille opiskelijoille saattaisi olla hyödyllistä järjestää asumistietoisku.

Häätöprosessien sujuvoittaminen ja nopeuttaminen voisi vähentää häätöön liittyviä kuluja. Varhainen ohjaus tehostettuun tukeen ennen varsinaisen häätöprosessin aloittamista voisivat ehkäistä tilanteen pahenemista. Eri toimijoiden yhteistyöllä voitaisiin helpottaa pääsyä oikean palvelun piiriin. Palvelujärjestelmää voisi selkeyttää yhdistämällä asumisneuvonnan, sosiaalityön, Kelan sekä velkaneuvonnan samaan paikkaan. Ajanvarauksettomien palvelujen määrää tulisi lisätä, ja riskiryhmille olisi hyödyllistä tarjota määräaikaista omaa työntekijää, joka huolehtii tuen perille saamisesta.

Lisäksi vielä laajempina yhteiskunnallisina toimina sosiaaliturvan tulisi paremmin kattaa kohtuulliset asumiskustannukset. Kotiin vietävän tuen ja mielenterveyspalveluiden tarjontaa olisi lisättävä, ja vuokra-asumisen käytännöistä pitäisi viestiä selkeämmin, erityisesti nuorten keskuudessa.

9.3 Oppimisprosessi

Opinnäytetyön suunnittelu aloitettiin keväällä 2024 pohtimalla sopivaa aihetta. Luonnollisesti aiheen piti olla kiinnostava molemmille opinnäytetyön tekijälle, koska kyseessä on parityö. Ajankohtaisuus oli toinen tärkeä kriteeri. Aikuissosiaalityö täytti molemmat vaatimukset. Kolmantena ehtona oli oppia opinnäytetyön yhteydessä jotain itselle uutta ja täydentää omaa osaamista. Valita itsellemme jokin entuudestaan melko tuntemattoman aiheen. Lopulliseen aiheeseen päädyttiin elokuussa 2024. Kun olimme päättäneet aiheen, niin olimme myös lähes saman tien yhteydessä mahdolliseen tilaajatahoon, joka onneksi oli myötämielinen aihe-ehdotuksellemme.

Suunnitelmaa aloimme tehdä loppuvuodesta 2024. Opinnäytetyön suunnitelman tekemiseen meni aikaa useampi kuukausi muiden opiskelujen ja perhesyiden takia. Halusimme tehdä suunnitelmaa mahdollisimman paljon yhdessä, jotta saimme jaettua ajatuksia toisillemme. Molemmat pääsivät jo tässä vaiheessa hyödyntämään omia vahvuuksiaan. Suunnitelmaa kirjoittaessamme hyödynsimme jo mahdollisimman paljon eri lähteitä. Opinnäytetyötä varten perustettiin oma OneDrive-kansio, johon kerättiin kaikki työhön liittyvät tiedostot sekä hyödyllisiä linkkejä.

Opinnäytetyön suunnitelma valmistui loppukevästä 2025. Tilaajan hyväksyttyä suunnitelman saimme alkaa työstämään suunniteltua haastattelupohjaa. Haastattelupohja rakentui puolistrukturoidun teemahaastattelun aihioon. Ajatuksena haastatella haastattelupohjaa hyväksikäyttäen, mutta vapaasti keskustellen. Haastatteluja tehtiin kesällä 2025. Litteroinnit haastatteluista saatiin valmiiksi syyskuussa 2025. Loppuvuosi käytettiin teoriaosion vahvistamiseen ja opinnäytetyön tuloksien analysointiin. Opinnäytetyötä työstettiin edelleen yhdessä, jotta työnteko olisi mahdollisimman tasapuolista. Työtä pyrittiin tekemään molempien vahvuuksia hyödyntäen. Molemmat työstivät asioita hieman eri tavalla, mistä molemmat myös hyötyivät saadessaan toisenkin näkökulman käsiteltävään aiheeseen. Yhteistyö opinnäytetyötä tehtäessä sujui hyvin ja luontevasti.

Prosessin aikana opimme hakemaan monipuolisesti tietoa eri lähteistä. Opimme myös jakamaan vastuuta toiselle ja hyväksymään ajan rajallisuuden. Mielenkiintoisen, mutta laajan aiheen rajaamista piti myös miettiä, ettei opinnäyte paisu liian laajaksi. Tutkitavasta aiheesta löytyi runsaasti tietoa jo teoriaosuutta laadittaessa. Haastatteluista tuli sellaista tietoa, mikä antoi uusia näkökulmia opinnäytetyöhön.

Haastatteluja jälkikäteen kuunnellessamme kiinnitimme huomiota, että joissakin haastatteluissa olimme kiirehtineet liikaa ja edenneet turhan nopeasti seuraavaan kysymykseen, vaikka haastateltavalla olisi ehkä ollut vielä syventävää tietoa edellisestä kysymyksestä. Sinänsä itse haastattelutilanteet sujuivat hyvässä hengessä, ja oli erittäin antoisaa kuulla haastateltavien kokemuksia ja pohdintoja. Samoin oli hyvin ilahduttavaa, kuinka poikkeuksetta kaikki haastateltavat suostuivat empimättä vastaamaan kysymyksiimme. Muutamaan otteeseen keskustelu ajautui hieman sivuraiteille varsinaisen aiheen ohi, esimerkiksi millaisia vaikutuksia koronavuosilla saattoi olla. Kokemuksena haastattelun tekeminen oli opettavaista: kuinka pitää mielessään päämäärä ja johdatella keskustelua eteenpäin ja samalla olla tarkkana, että osaa huomata ja tarttua niihin vastauksiin, joista olisi hyvä saada lisätietoa.

Opinnäytetyön aikataulutusta tuotti hieman haasteita, koska tekijöiden aikataulut eivät aina kohdanneet optimaalisesti. Esimerkiksi toisella olisi ollut paremmin aikaa viikonloppuisin ja toisella arkipäivisin. Tilanteet kuitenkin vaihtelivat ja loppujen lopuksi tästäkään ei suurempaa ongelmaa muodostunut. Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä

lopputulokseen ja ennen kaikkea siihen, että saimme perehtyä aiheeseen syvällisemmin.

LÄHTEET

Aihinen, T., Kortelainen, J., Luomala, N., Oosi, O. & Pekkala, H. (2023) Selvitys häätöjen kustannuksista. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja 1/2023. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

<https://www.varke.fi/fi/document/selvitys-haatojen-kustannuksista-asumisen-rahoitus-ja-kehittämiskeskuksen-raportteja-1-2023>

Ara. (2025). Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Selvitys 2/2025: Asunnottomat 2024.

Eskelinen, N & Sironen, J. (2017). Köyhyys – Syitä ja seurauksia. <https://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2013/04/Koyhyys-syita-ja-seurauksia-2017.pdf>

Hakovirta, M. & Kallio, J. (2020). Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsi perheissä. Teoksessa J., Kallio & M., Hakovirta. Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2010). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. Helsinki University Press.

Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tal- linna: Gaudeamus.

Kainulainen, S. & Saari, J. (2013). Koettu huono-osaisuus Suomessa. Teemakirja 10.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2013). Tutkimus hoitotieteessä. 3., uu- distettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Karjalainen, P. & Liukko, E. (2023). Asunnottomuustyön ytimessä. Terveiden ja hy- vinvoivainlaitos.

Karppinen, Jari: Varmista asumisen turva! Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) väliraportti. Ympäristöministeriö. (2018).

Kela. (2023). Tiedote 13.12.2023. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yleinen-asumistuki-pienenee-vuonna-2024-ja-sen-maksaminen-omistusasuntoihin-paattyy-vuonna-2025>

Kettunen, M. (2007). Kysymyksiä asunnottomuudesta Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 72:4. [074kettuhttps://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100668/074kettunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100668/074kettunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Kivipelto, M., Ylistö, S. & Niilo-Rämä, A. (2025). Häätöjen syyt ovat moninaiset - vähentäminen edellyttää vaikuttavia toimia. Thl-blogi. <https://blogi.thl.fi/haatojen-syyt-ovat-moninaisia-vahentaminen-edellyttaa-vaikuttavia-toimia/>

Kostiainen, E. & Laakso, S. (2013). Vailla vakinaista asuntoa olevat Helsingissä. Teoksessa S. Hyväri & S. Kainulainen (toim.). Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumispalveluihin. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Linna, T. (2018). Ulosotto-oikeus III: Erityiset täytäntöönpanon lajit ja oikeussuojakeinot. Alma Talent Oy.

Linna, T. (2019). Ulosottokaaren pääkohdat. 2., uudistettu painos. Alma Talent Oy.

Yle. (2020). Logged In. Dokumentti- sarja. Ohjaus Sami Kieksi. Yle- Areena verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-50409258>

Mahous, N., Seppä, M. & Luotonen, N. (2025). Häädöt Suomessa 2015–2024. Datahuone-raportti 1/2025. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025061669871>

Mielenterveystalo. (n.d.) Haettu 12.11.2025 osoitteesta <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/asumispalvelut-mielenterveyskuntoutujille>

Moisio, P. (2006). Suhteellinen köyhyys Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 71:6.

Ohisalo, M. (2017). Murusia hyvinvointivaltion pohjalla. Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 148. Itä-Suomen yliopisto.

Porin YH-asunnot Oy. (2025). <https://www.porinyhasunnot.fi/fi/yritys>

Oikeus.fi. (n.d.). Haettu 23.11.2025 osoitteesta [Häätö - Oikeus.fi](https://www.oikeus.fi/fi/haatot)

Rintala, L., Eskelinen, N. & Sirniö, O. (2025). Sosioekonomisen huono osaisuuden riskitekijöiden kasautuminen rekisteritietojen valossa 1987–2022. Tutkimuksesta tiiviisti 17/2025, Suomen sosiaalinen tila 1/2025. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>

Saari, J., Eskelinen, N. & Björklund, L. (2020). Raskas perintö: ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Gaudeamus.

Sosiaali- ja Terveysministeriö. (n.d.). Haettu 23.11.2025 osoitteesta <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy>

STM. (2022). Sosiaali- ja terveysministeriö. Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Takuusaatio. (n.d.) Haettu 23.11.2025 osoitteesta <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/tietoa-haadosta/>

Tsemberis, S & Asmussen. (1999). From Streets to Homes. The Pathways to Housing Consumer Preference Supported Housing Model. Alcoholism Treatment Quarterly.

Ulosottolaitos. (n.d.). <https://www.ulosottolaitos.fi/tietoa-ulosotosta/ulosoton-tehtavat/haato/> Viitattu 20.9.2025

Ulosottolaitos. (2025). Ulosotto Suomessa. Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2024. Päivitetty 13.10.2025. Valtakunnanvoudin kanslia.

Viljamaa, M. (2019). Asumisneuvonnan opas. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vilka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä. PS-Kustannus.

Ympäristöministeriö. (2019). Ympäristöministeriön julkaisuja. Asunnottomuusohjelmien arviointi. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/e879d573-17bb-4fb9-8775-54acebfa7209/content>

Y-Säätiö. (2023). Asunnottomuus. <https://ysaatio.fi/asunto-ensin/asunnottomuus-kodittomuus/>

Y-Säätiö. (2023). Asunto ensin -malli. <https://ysaatio.fi/asunto-ensin/asunto-ensin-malli/>

Haastattelukysymykset/ Siikilä & Veistinen

Vuokra-asumiseen liittyvät ongelmat

- millaisia vuokra-asumiseen liittyviä ongelmia olet kohdannut?
- millaisilla vuokralaisilla haasteita yleensä esiintyy?
- onko jokin tietty asiakasryhmä erityisesti edustettuna?

Häätö

- mitkä ovat yleisimmät syyt häätöön?
- onko häätöjen määrässä tapahtunut muutoksia viime vuosina?
- Mitkä ovat suurimmat haasteet häätöjen toimeenpanon yhteydessä?

Auttaminen

- millä eri tavoin häätöuhan alla olevaa vuokralaista voi auttaa?
- mitkä eri tahot voivat olla apuna?
-

Yhteiskunnalliset tekijät

- Ovatko viimeaikaiset sosiaaliturvan leikkaukset jo vaikuttaneet? Jos ovat niin millä tavalla?
- Mitkä yhteiskunnan toimet voisivat mielestäsi auttaa vähentämään häätöjä?

Lopuksi: Sana on vapaa

- onko jokin mielestäsi tärkeä asia jäänyt mainitsematta? Mikä?

